

Software www.christian-jaumain.be
Kapitalisatie van schadevergoedingen in gemeen recht
Aanbevolen technische basissen - Jaar 2024

A. Aanbevolen sterftetafel

Sinds vorig jaar gebruiken we *driejarentabellen* om de effecten van fenomenen zoals de COVID-crisis te spreiden. De levensverwachtingen hieronder zijn berekend op basis van de door Statbel gepubliceerde tabellen in 2021, 2022 en 2023 op basis van waarnemingen in respectievelijk 2020, 2021 en 2022:

2020-2022	Levensverwachtingen MANNEN		Levensverwachtingen VROUWEN	
Tafel/leeftijd	stationaire	prospectieve	stationaire	prospectieve
Geboorte	79,11 jaar	89,35 jaar	83,61 jaar	90,45 jaar
45 jaar	35,53 jaar	39,87 jaar	39,53 jaar	42,62 jaar

Deze cijfers (2020-2022) moeten worden vergeleken met de levensverwachtingen 2019-2021:

2019-2021	Levensverwachtingen MANNEN		Levensverwachtingen VROUWEN	
Tafel/leeftijd	stationaire	prospectieve	stationaire	prospectieve
Geboorte	79,11 jaar	89,65 jaar	83,68 jaar	90,66 jaar
45 jaar	35,55 jaar	40,08 jaar	39,60 jaar	42,79 jaar

Tussen de periode 2020-2022 en de voorgaande periode stelt men een lichte daling van de *driejarige* levensverwachting, vooral voor vrouwen. Deze daling gaat echter gepaard met een duidelijke algemene verbetering van de *jaarlijkse* levensverwachting in 2022 ten opzichte van die van 2020, het centrale jaar van de Covid-crisis.

Deze daling heeft echter alleen gevolgen voor de kapitalisatie van de levenslange lijfrentes, maar niet voor de kapitalisatie van tijdelijke lijfrentes tijdens het beroepsleven, die weinig wordt beïnvloed door het jaartal van de sterftetafel.

B. Aanbevolen rentevoet

Sinds 2023 raden wij aan om de gemiddelde OLO-rentevoeten van het laatste kwartaal van het afgelopen jaar aan te nemen, na aftrek van de roerende voorheffing (30%). De onderstaande tabel toont deze rentevoeten op basis van de gemiddelde vergoedingsduur en vergelijkt de aanbevolen rentevoeten in 2024 met die van het voorgaande jaar.

Gemiddelde vergoedingsduur	Aanbevolen rentevoet voor 2024		Gemiddelde vergoedingsduur	Aanbevolen rentevoet voor 2024	
	2023	2024		2023	2024
1 jaar	1,61%	2,56%	16 jaar	2,11%	2,47%
2 jaar	1,52%	2,19%	17 jaar	2,13%	2,50%
3 jaar	1,50%	1,97%	18 jaar	2,14%	2,53%
4 jaar	1,58%	1,94%	19 jaar	2,14%	2,55%
5 jaar	1,65%	1,97%	20 jaar	2,15%	2,56%
6 jaar	1,69%	2,02%	21 jaar	2,15%	2,58%
7 jaar	1,74%	2,07%	22 jaar	2,15%	2,59%
8 jaar	1,80%	2,12%	23 jaar	2,14%	2,60%
9 jaar	1,87%	2,18%	24 jaar	2,14%	2,61%
10 jaar	1,94%	2,24%	25 jaar	2,14%	2,62%
11 jaar	1,99%	2,30%	26 jaar	2,13%	2,62%
12 jaar	2,03%	2,34%	27 jaar	2,12%	2,63%
13 jaar	2,06%	2,38%	28 jaar	2,11%	2,62%
14 jaar	2,08%	2,42%	29 jaar	2,11%	2,62%
15 jaar	2,10%	2,44%	≥30 jaar	2,10%	2,61%

Deze cijfers weerspiegelen de constante zorg voor relevantie en onpartijdigheid die de software kenmerkt.

Ze zijn nu in het voordeel van de verzekeraars van de aansprakelijken van wie sommigen, die adepten zijn geworden van lijfrente eerder dan kapitaal, hun kritiek op de rentevoet die door de software wordt aanbevolen niet hebben gespaard toen de rentevoet op staatsobligaties in het recente verleden instortte.

Zoals in de volgende paragraaf blijkt, zal deze verhoging van de aanbevolen rentevoet tot op zekere hoogte worden gecompenseerd door een oordeelkundiger bepaling van het aanbevolen inflatiecijfer.

C. Aanbevolen inflatiecijfer¹²: ook logischerwijze afhankelijk van de vergoedingsduur

Tot begin 2023 hebben we het gemiddelde inflatiecijfer over de afgelopen 10 jaar aanbevolen, ervan uitgaande dat dit gemiddelde inflatiecijfer zou worden gehandhaafd gedurende de gemiddelde vergoedingsperiode. Het resulterende aanbevolen inflatiecijfer voor 2023 bedroeg 2,21%. Voor 2024 bedraagt dit gemiddelde 2,52%, terwijl het jaarlijkse inflatiecijfer is gedaald van 9,25% in 2022 tot 4,33% in 2023.

De huidige inflatiepiek (9,25% in 2022 en 4,33% in 2023) laat echter niet toe om deze waarnemingsperiode van 10 jaar te handhaven. Het spreiden van deze piek over 10 jaar zou resulteren in een buitensporige overbelasting van de 10 jaren 2024-2033. Dit leidt tot een aanzienlijke verlenging van de waarnemingsperiode, bijvoorbeeld tot 20 of 30 jaar.

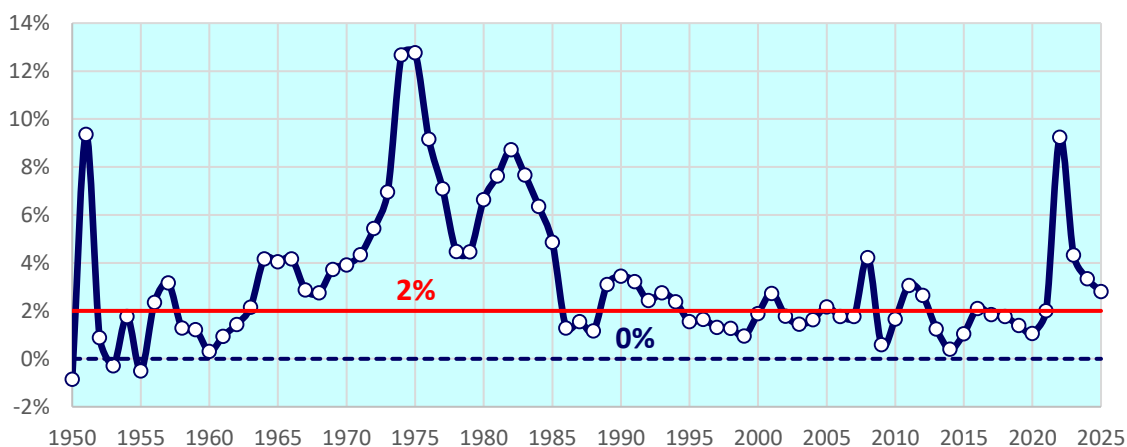
Daarnaast geeft het Federaal Planbureau inflatievooruitzichten³. Vandaag de dag kunnen we niet voorbijgaan aan deze tweejarige vooruitzichten, die gebaseerd zijn op macro-economische gegevens en waarvan de voorspellende kwaliteit ongetwijfeld groter is dan die van de jaarlijkse inflatiecijfers van voorgaande jaren: het gebruik van die cijfers uit het verleden om het aanbevolen inflatiecijfer te bepalen is alleen nodig bij gebrek aan iets beters, aangezien die cijfers weinig geheugen hebben. Daarom geven wij er nu de voorkeur aan om voor de langere termijn het streefcijfer van 2% van de Europese Centrale Bank (ECB) over te nemen.

Wat zou op basis hiervan het aanbevolen inflatiecijfer voor 2024 zijn? Begin 2024 zijn de vooruitzichten voor de stijging van de gezondheidsindex 3,34% voor 2024 en, per hypothese, 2,81% voor 2025⁴. We zullen deze cijfers dan ook overnemen om vanaf 2026 het ECB-streefcijfer (2%) voor de volgende jaren te bereiken.

Deze cijfers zullen echter moeten worden verhoogd. Over de 4 jaar 2022 tot 2025 zal België immers het equivalent van een inflatiepiek van ongeveer $(9,25\% - 2\%) + (4,33\% - 2\%) + (3,34\% - 2\%) + (2,81\% - 2\%) = 12\%$ over 1 jaar hebben gekend. Als het ECB-streefcijfer vanaf 2026 wordt bereikt, zal het kapitaal van lijfrenten die vóór 2022 werden gekapitaliseerd dit overschot van 12% niet goedmaken.

Om herhaling van een dergelijk tekort te voorkomen, worden de opeenvolgende jaarlijkse inflatiecijfers vanaf 2024 (3,34%, 2,81%, 2,00%, enz.) verhoogd met een toeslag van 0,25%. Deze toeslag zou een inflatiepiek compenseren die elke $12/0,25 = 48$ jaar optreedt. Welnu, zoals te zien is in onderstaande grafiek, vond de vorige piek echter plaats tot 1982, d.w.z. 40 jaar vóór de piek van 2022-2024...

Jaarlijks inflatiecijfer van 1950 tot 2023 (Vooruitzichten FBP 2024-2025)
Gezondheidsindex vanaf 1994

Het resulterende *jaarlijkse* inflatiecijfer voor de jaren 2024 en volgende is verschaft in de 2de kolom van de onderstaande tabel. Het resulterende equivalente *constante* inflatiecijfer voor elk van de vergoedingsduren wordt gegeven in de 3de kolom van de tabel, afhankelijk van die duur: dit is het aanbevolen inflatiecijfer dat overeenkomt met die duur.

¹ De volgende overwegingen zijn ontleend aan het artikel: Christian JAUMAIN, « Crise sanitaire, choc des taux d'intérêt, pic d'inflation : conséquences sur la capitalisation des rentes indemnitaires », *Revue Générale des Assurances et des Responsabilités*, Larcier, 2023, n° 15999.

² Het gaat hier alleen om de toekomstige indexatie van de lijfrente, ongeacht of de berekeningsgrondslag op de waarderingsdatum al dan niet is geherwaardeerd.

³ <https://www.plan.be/databases/17-nl-indexcijfer-der-consumtieprijzen-inflatievooruitzichten>

Deze inflatievooruitzichten worden elke eerste dinsdag van de maand (behalve in augustus) geactualiseerd.

⁴ Inflatievooruitzicht op 9/1/2024.

Jaar	Jaarlijkse inflatiecijfer	Aanbevolen inflatiecijfer voor 2024	Gemiddelde vergoedingsduur
2024	3,59%	3,59%	1 jaar
2025	3,06%	3,41%	2 jaar
2026	2,25%	3,18%	3 jaar
2027	2,25%	3,02%	4 jaar
2028	2,25%	2,90%	5 jaar
2029	2,25%	2,82%	6 jaar
2030	2,25%	2,75%	7 jaar
2031	2,25%	2,69%	8 jaar
2032	2,25%	2,65%	9 jaar
2033	2,25%	2,61%	10 jaar
2034	2,25%	2,58%	11 jaar
2035	2,25%	2,56%	12 jaar
2036	2,25%	2,54%	13 jaar
2037	2,25%	2,52%	14 jaar
2038	2,25%	2,50%	15 jaar
2039	2,25%	2,48%	16 jaar
2040	2,25%	2,47%	17 jaar
2041	2,25%	2,46%	18 jaar
2042	2,25%	2,45%	19 jaar
2043	2,25%	2,44%	20 jaar
2044	2,25%	2,43%	21 jaar
2045	2,25%	2,42%	22 jaar
2046	2,25%	2,41%	23 jaar
2047	2,25%	2,41%	24 jaar
2048	2,25%	2,40%	25 jaar
2049	2,25%	2,39%	26 jaar
2050	2,25%	2,39%	27 jaar
2051	2,25%	2,38%	28 jaar
2052	2,25%	2,38%	29 jaar
2053	2,25%	2,37%	30 jaar of meer

Laten we de eerste regels van deze tabel eens nader bekijken:

- voor het jaar 2024 is het jaarlijkse inflatiecijfer gelijk aan het verwachte inflatiecijfer dat begin 2024 door het Planbureau werd meegedeeld verhoogd met 0,25%, namelijk 3,59% (2de kolom). Voor een gemiddelde vergoedingsduur van 1 jaar is het aanbevolen inflatiecijfer in 2024 dus 3,59% (kolom 3).

- voor het jaar 2025 is het *jaarlijkse* inflatiecijfer gelijk aan het verwachte inflatiecijfer dat begin 2024 wordt weerhouden, verhoogd met 0,25%, namelijk 3,06% (2de kolom). Voor een vergoedingsduur van 2 jaar is het aanbevolen inflatiecijfer voor 2024 gelijk aan het *constante* inflatiecijfer dat zorgt voor gelijkheid tussen:

a) enerzijds, de waarde van de lijfrente waarvan:

- de 1ste uitkering wordt geïndexeerd op 3,59% tijdens het 1ste jaar en op 3,06% tijdens het 2de jaar,
- de 2de uitkering wordt geïndexeerd op 3,06% tijdens het 2de jaar;

b) anderzijds, de waarde van de lijfrente waarvan alle uitkeringen tegen dit *constante* cijfer worden geïndexeerd.

Uit de berekening blijkt dat deze *constante* inflatiecijfer gelijk is aan 3,41%⁵ (kolom 3).

- voor het jaar 2026 wordt aangenomen dat het *jaarlijkse* inflatiecijfer gelijk is aan het ECB-streefcijfer verhoogd met 0,25%, d.w.z. 2,25%. Voor een vergoedingsduur van 3 jaar is het aanbevolen inflatiecijfer voor 2024 gelijk aan het *constante* inflatiecijfer dat zorgt voor gelijkheid tussen:

a) de waarde van de lijfrente waarvan:

- de 1ste uitkering wordt geïndexeerd op 3,59% tijdens het 1ste jaar, op 3,06% tijdens het 2de jaar en op 2,25% tijdens het 3de jaar,
- de 2de uitkering wordt geïndexeerd op 3,06% gedurende het 2de jaar en op 2,25% tijdens het 3de jaar,
- de 3de uitkering wordt geïndexeerd op 2,25% gedurende het 3de jaar;

b) anderzijds, de waarde van de lijfrente, waarvan alle uitkeringen tegen dit *constante* cijfer worden geïndexeerd.

Uit de berekening blijkt dat deze *constante* inflatiecijfer gelijk is aan 3,18% (kolom 3)⁶.

⁵ De lezer die zich niet laat afschrikken door wiskunde zal kunnen verifiëren dat:

$$(1+3,59\%) + (1+3,59\%)(1+3,06\%) \\ = (1+3,41\%) + (1+3,41\%)^2$$

N.B. In deze gelijkwaardigheid van de actuele waarden van twee geïndexeerde lijfrentes, kunnen de (investerings)rentevoet en de kans op overlijden worden verwaarloosd.

⁶ Dezelfde lezer kan ook verifiëren dat:

$$(1+3,59\%) + (1+3,59\%)(1+3,06\%) + (1+3,59\%)(1+3,06\%)(1+2,25\%) \\ = (1+3,18\%) + (1+3,18\%)^2 + (1+3,18\%)^3$$

En ga zo maar door⁷.

Opgemerkt moet worden dat, ongeacht de gemiddelde vergoedingsduur, ook al is deze 30 jaar, vergoedingslijfrenten die in 2024 worden gekapitaliseerd worden beïnvloed door het *jaarlijkse* inflatiecijfer van 3,59% dat van toepassing is op hun uitkering van het 1ste jaar, evenals door het *jaarlijkse* inflatiecijfer van 3,06% dat van toepassing is op hun uitkering van het 2de jaar, ga zo maar door.

Hoe langer de vergoedingsduur, hoe dichter het aanbevolen inflatiecijfer uit de bovenstaande tabel in de buurt komt van het ECB-streefcijfer verhoogd met 0,25%.

Het aanbevolen kapitalisatiecijfer wordt verkregen door het verschil tussen enerzijds de aanbevolen rentevoet die op het tijdstip van de waardering wordt gehanteerd voor een looptijd die gelijk is aan de gemiddelde vergoedingsduur en anderzijds het aanbevolen inflatiecijfer die, per definitie, zal worden waargenomen tijdens dezelfde vergoedingsduur⁸.

Gemiddelde vergoedingsduur	Aanbevolen kapitalisatiecijfer voor 2024		Gemiddelde vergoedingsduur	Aanbevolen kapitalisatiecijfer voor 2024	
	2023	2024		2023	2024
1 jaar	-0,60%	-1,03%	16 jaar	-0,10%	-0,01%
2 jaar	-0,69%	-1,22%	17 jaar	-0,08%	0,03%
3 jaar	-0,71%	-1,21%	18 jaar	-0,07%	0,07%
4 jaar	-0,63%	-1,08%	19 jaar	-0,07%	0,10%
5 jaar	-0,56%	-0,93%	20 jaar	-0,06%	0,12%
6 jaar	-0,52%	-0,80%	21 jaar	-0,06%	0,15%
7 jaar	-0,47%	-0,68%	22 jaar	-0,06%	0,17%
8 jaar	-0,41%	-0,57%	23 jaar	-0,07%	0,19%
9 jaar	-0,34%	-0,47%	24 jaar	-0,07%	0,20%
10 jaar	-0,27%	-0,37%	25 jaar	-0,07%	0,22%
11 jaar	-0,22%	-0,28%	26 jaar	-0,08%	0,23%
12 jaar	-0,18%	-0,22%	27 jaar	-0,09%	0,24%
13 jaar	-0,15%	-0,16%	28 jaar	-0,10%	0,24%
14 jaar	-0,13%	-0,10%	29 jaar	-0,10%	0,24%
15 jaar	-0,11%	-0,06%	≥30 jaar	-0,11%	0,24%

In vergelijking met de cijfers van 2023 is het aanbevolen kapitalisatie voor 2024 gunstiger voor slachtoffers wanneer de gemiddelde vergoedingsduur minder dan 13 jaar bedraagt. Voor looptijden gelijk aan of langer dan 13 jaar is het gunstiger voor de verzekeraars van de aansprakelijken.

Een willekeurige rentevoet wordt voorlopig vermeld in de software, en moet vervangen worden door de gebruiker. Hetzelfde geldt voor het inflatiecijfer. De software voert de berekeningen uit volgens de aanbevolen rentevoet en het aanbevolen inflatiecijfer evenals volgens de door de gebruiker aangenomen rentevoet en het aangenomen inflatiecijfer.

De gebruiker blijft inderdaad vrij om de rentevoet en het inflatiecijfer te kiezen.

⁷ In een recent artikel, zie Daniel DE CALLATAÏ, "Conflicts d'intérêt: le zéro et l'infini", *Revue Générale des Assurances et des Responsabilités*, Larcier, 2023, n° 15942, pleit de auteur voor een inflatiecijfer van 2,83%, ongeacht de vergoedingsduur. Voor een vergoedingsduur van minder dan 6 jaar kunnen we meester DE CALLATAÏ volgen en zelfs verder gaan, zoals resulteert uit de eerste rijen van de 3de kolom van bovenstaande tabel. Daarentegen kunnen we een inflatiecijfer van deze omvang niet aanbevelen voor de gehele vergoedingsduur wanneer deze meer dan 6 jaar bedraagt. Desalniettemin zijn wij meester DE CALLATAÏ dankbaar voor zijn kritiek, die heeft geleid tot een nieuwe bezinning over het aanbevolen inflatiecijfer.

⁸ Strikt genomen vormt dit verschil geen *reële* rentevoet, die per definitie gelijk is aan de nominale rentevoet (in dit geval de risicovrije rente) op tijdstip t minus het inflatiecijfer op tijdstip t . Er zij aan herinnerd dat, om misverstanden te voorkomen en zaken te verduidelijken, de beoefenaar wordt verzocht de (investerings)rentevoet en het inflatiecijfer afzonderlijk te beschouwen in plaats van zich te focussen op het verschil tussen de twee cijfers.